

Notă asupra unor piese de metal de la Glina-La Nuci

Cristian Eduard ȘTEFAN*

Rezumat: În acest articol autorul prezintă câteva obiecte de metal din așezarea de la Glina-La Nuci. Obiectele fac parte din vechile colecții ale Muzeului Național de Antichități (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”), fiind redescoperite cu ocazia inventarierii unor alte piese vechi. Obiectele sunt analizate din punct de vedere al tipologiei, tehnologiei și al compoziției chimice, aceasta din urmă fiind foarte importantă în atribuirea culturală a pieselor, altfel lipsite de context.

Abstract: In this article the author presents some metal objects from the settlement of Glina-La Nuci. The items belong to the old collections of the National Museum of Antiquities (“Vasile Pârvan” Institute of Archaeology), being rediscovered on the occasion of some other old pieces inventory. The objects are analysed from the point of view of their typology, technology and chemical composition, the latter being very important for the cultural assignment of the pieces.

Cuvinte cheie: Glina, așezare, obiecte de metal, epoca bronzului, vechi colecții.

Keywords: Glina, settlement, metal objects, Bronze Age, old collections.

◆ Introducere

Cu ocazia reevaluării vechilor colecții aparținând Muzeului Național de Antichități (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”) au fost identificate șase obiecte de metal provenind din binecunoscuta așezare de la Glina-La Nuci. Așezarea de la Glina a fost cercetată în trei mari etape:

- în anii 1926 și 1927 de către Ion Nestor, fiind constatată pentru prima dată succesiunea dintre culturile Boian și Gumelnița și fiind documentată o nouă cultură, Glina III, atribuită de către Nestor unei ipotetice *Kupferzeit* (I. Nestor 1928, p. 110-143; I. Nestor 1933a, p. 11-181; I. Nestor 1933b, p. 226-252).
- în anii 1943 și 1945-1948 de către Mircea Petrescu-Dîmbovița, fiind continuate cercetările pe așezarea de tip *tell* cu rezultate semnificative, din păcate foarte sumar publicate (M. Petrescu-Dîmbovița 1944, p. 65-71).
- în anii 1969 și 1970 de către Mircea Petrescu-Dîmbovița și Eugen Comșa fiind cercetată o altă zonă din așezarea de tip *tell*, o parte din rezultate fiind publicată recent (C.E. Ștefan 2015-2016, p. 137-145).

Așezarea de tip *tell* este poziționată la circa 1,3 km est de localitatea Bălăceanca, în comuna Cernica (jud. Ilfov), pe o prelungire joasă a terasei Dâmboviței (pl. I/1, 2). Deși este o așezare foarte importantă pentru istoria arheologiei din România, se află într-o stare avansată de degradare, fiind parțial distrusă de intervențiile antropice (K. Moldoveanu, R.R. Andreescu 2012, p. 125, pl. 2/2). Mai mult, până acum câțiva ani era acoperită de resturile menajere care țineau de fosta groapă de gunoi de la Glina.

* Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române, str. Henri Coadă, 11, București; cristarh_1978@yahoo.com.

◆ Descrierea pieselor

1) Brățară cu două spirale, nr. inv. I 9144 (pl. II/1a-b); piesa are secțiunea în forma literei D, diametrul maxim de 5 cm, greutatea de 12 grame și următoarea compoziție chimică¹:

Cu	Sn	Pb	Sb	Ag	Ni	Au	Fe
87,26%	7,55%	2,91%	0,96%	0,52%	0,29%	0,23%	0,15%

2) Brățară cu trei spirale, nr. inv. I 9144 (pl. II/2a-b); piesa are secțiunea în forma literei D, diametrul maxim de 5 cm, greutatea de 14 grame și următoarea compoziție chimică:

Cu	Sn	Pb	Sb	Ni	Au	Co	Fe
93,13%	4,71%	1,00%	0,69%	0,26%	0,12%	0,05%	0,04%

3) Dălțiță, nr. inv. I 9147 (pl. II/3a-b); piesa are lungimea de 13,3 cm, lățimea maximă de 0,5 cm, greutatea de 16 grame, este ușor îndoită și are următoarea compoziție chimică:

Cu	Sn	Ni	Au
99%	0,17%	0,08%	0,07%

4) Dălțiță, nr. inv. I 9148 (pl. III/1a-b); piesa are lungimea de 6 cm, lățimea maximă de 0,25 cm, greutatea de 2 grame și are următoarea compoziție chimică:

Cu	Pb	Au
92,52%	7,20%	0,28%

5) Dălțiță, nr. inv. I 9149 (pl. III/2a-b); piesa are lungimea de 5,5 cm, lățimea maximă de 0,8 cm și greutatea de 10 grame. Una dintre extremități are formă piramidală și are următoarea compoziție chimică:

Cu	Ni	Pb	Bi
99,72%	0,10%	0,13%	0,05%

6) Dălțiță, fără nr. de inv. (pl. III/3a-b); piesa are lungimea de 12,3 cm, o lățime maximă de 0,6 cm, greutatea de 10 grame, marginile ușor reliefate și următoarea compoziție chimică:

Cu	Sn	Pb	Au	Ni	Fe
96,58%	2,21%	0,80%	0,26%	0,11%	0,04%

◆ Discuții

Piese de metal descoperite în așezarea de la Glina-*La Nuci* au fost menționate în diverse ocazii de-a lungul vremii. Astfel, în prima etapă a cercetărilor au fost descoperite mai multe piese: un împungător în nivelul Boian (I. Nestor 1928, p. 123), câteva obiecte de cupru în nivelul

¹ Piese au fost analizate de către Migdonia Georgescu în cadrul Secției de Investigații Fizico-Chimice și Biologice de la Muzeul Național de Istorie a României, căreia îi mulțumesc și pe această cale; a fost folosit un spectrometru portabil de fluorescență de raze X dotat cu tub cu anticatod din Wolfram, răcire prin efect Peltier, tensiune 45 kV, intensitate 40 microA, timp de achiziție 120 s. Țin să mulțumesc, de asemenea, și colegelor Alexandra Țârlea și Georgiana Mureșan pentru sprijinul acordat.

Gumelnița (I. Nestor 1928, p. 129), în timp ce în nivelul Glina III se poate deja constata o industrie metalurgică mai avansată în concepția lui Ion Nestor. Dacă în epoca eneolitică piesele erau confecționate prin batere cu ciocanul, acum avem de-a face cu piese mai mari, turnate în tipare – o lamă de cuțit, câteva împungătoare, un ac, podoabe (I. Nestor 1928, p. 131; I. Nestor 1933a, p. 71).

În cea de-a doua etapă a cercetărilor sunt menționate iarăși obiecte de metal: câteva sule, un ac și un topor cu marginile ridicate, în nivelul Glina III, o daltă și mai multe sule, în primul nivel gumelnițean (M. Petrescu-Dîmbovița 1944, p. 67-68).

O altă piesă de metal este menționată cu ocazia cercetărilor din 1970 (o sulă de aramă cu patru muchii), dar apartenența ei la stratul Boian-Vidra este considerată ca nesigură (C.E. Ștefan 2015-2016, p. 140).

Sucesiunea stratigrafică de la Glina a fost descrisă în literatura de specialitate. Astfel, nivelul de locuire de circa patru metri cuprinde culturile Boian (faza Vidra, cu două etape; faza Spanțov, sporadic), Gumelnița (fazele A1 și A2, cu câte două etape fiecare) și Glina (trei niveluri). De la baza nivelului vegetal au mai fost recuperate fragmente ceramice aparținând culturii Tei, perioadei Hallstattului timpuriu și epocii getice (C.E. Ștefan 2015-2016, p. 138).

Dintre piesele noastre, doar despre cele două brățări (nr. 1 și 2) și dălțița fără număr de inventar (nr. 6) știm sigur că sunt post-neolitice, atât datorită tipologiei (cazul brățărilor), dar mai ales a procentului ridicat de staniu care ne indică realizarea intenționată a unui aliaj. Brățările au același număr de inventar, fiind considerate părți ale aceleiași piese de către autorul descoperirii; când am comparat cele două rupturi am constatat că ele nu se potrivesc, însă compoziția chimică relativ asemănătoare a celor două piese ne-ar putea duce la concluzia că în trecut alcătuiau același artefact. Piese asemănătoare au fost descoperite în perioada timpurie a primei epoci a fierului în depozitele de la Crișana II (M. Petrescu-Dîmbovița 1977, p. 155, pl. 371/4-5) sau Sighișoara (M. Petrescu-Dîmbovița 1977, p. 158, pl. 375/9-10).

Pentru dălțița fără număr de inventar (nr. 6) avem o analogie foarte bună cu o piesă de la Odaia Turcului. Ea are un capăt lățit cu marginile ușor ridicate, însă ca dimensiuni are doar aproximativ jumătate din lungimea piesei de la Odaia Turcului (R. Băjenaru 2014, p. 246, fig. 66/A-5). De asemenea, pentru exemplarul cu capăt piramidal (nr. 5), menționăm o piesă foarte asemănătoare din locuința nr. 2 din cel de-al doilea nivel aparținând culturii Glina de la Braneț (A. Ulanici 1975, p. 61, fig. 13/2; C. Schuster 1997, p. 145; R. Băjenaru 2014, p. 246, fig. 66/B-7). Același lucru îl putem afirma și despre dălțița ușor îndoită (nr. 3), căreia îi putem găsi o bună analogie într-un exemplar descoperit în aceeași locuință nr. 2 de la Braneț (A. Ulanici 1975, p. 61, fig. 13/1; C. Schuster 1997, p. 145; R. Băjenaru 2014, p. 246, fig. 66/B-8).

Piesa cu nr. 4 se poate încadra la tipul dălți-străpungătoare stabilit de P. Roman și discutat de I. Mareș în sinteza sa privind piesele de aramă de pe teritoriul României. Datarea unor astfel de piese este destul de largă din perioada Cucuteni A și până la începuturile epocii bronzului – cultura Baden, de exemplu, sau epoca bronzului timpuriu în accepțiune mai largă (P. Roman 1976, p. 17; I. Mareș 2002, p. 94, pl. 1/12-15). Este posibil ca aceasta să aparțină unuia din nivelurile culturii Glina din așezarea eponimă.

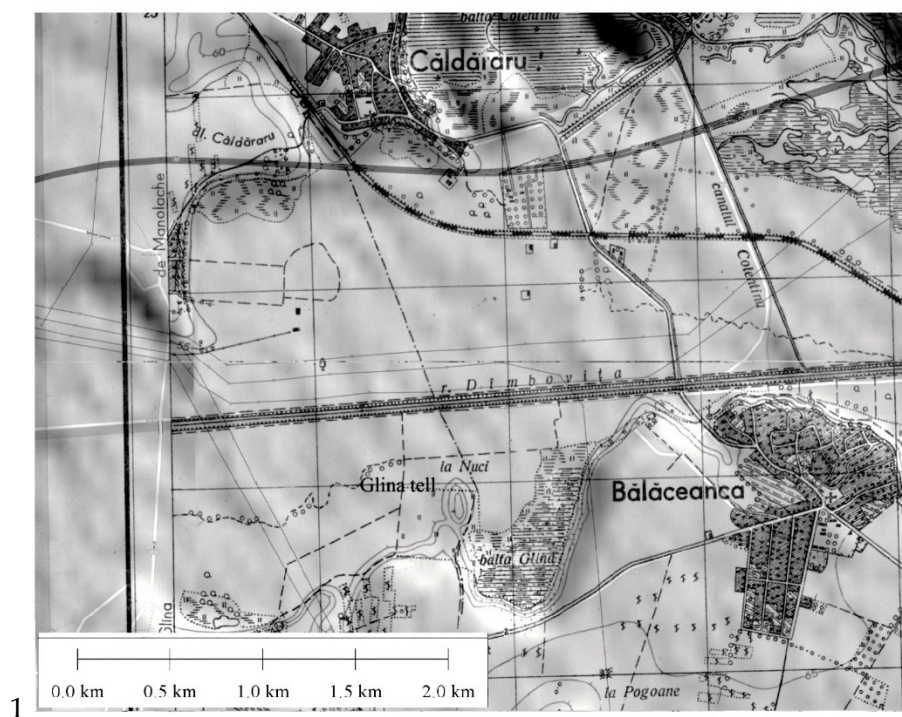
Cu excepția brățărilor (sau brățării, dacă avem de-a face cu o singură piesă) care aparțin categoriei podoabelor, dălțițele sunt încadrate la categoria uneltelor. Cel mai probabil partea

ascuțită se fixa într-un mâner de lemn sau os, iar partea activă o constituia celălalt capăt. Este posibil să fi fost utilizate în prelucrarea lemnului sau a rocilor mai moi.

În ciuda faptului că așezarea de la Glina-*La Nuci* este unul dintre cele mai importante situri preistorice din România, unde au activat nume mari ale arheologiei (Ion Nestor, Mircea Petrescu-Dîmbovița, Eugen Comșa), nu avem nici până în ziua de astăzi o binemeritată monografie. Unele informații au fost publicate disparat, cu diverse ocazii, altele probabil sunt iremediabil pierdute. Cea mai mare parte a materialelor arheologice se află în depozitele Institutului de Arheologie din București, însă din cauza diverselor mutări dintr-o clădire în alta de-a lungul vremii unele dintre datele despre contexte sunt iremediabil pierdute. Cel mai probabil, o parte din documentație se găsește într-un eventual *fond Mircea Petrescu-Dîmbovița* de la Institutul de Arheologie din Iași. Coroborarea acestora cu materialele aflate la Institutul de Arheologie din București ar putea conduce la recuperarea unei bune părți din informația arheologică.

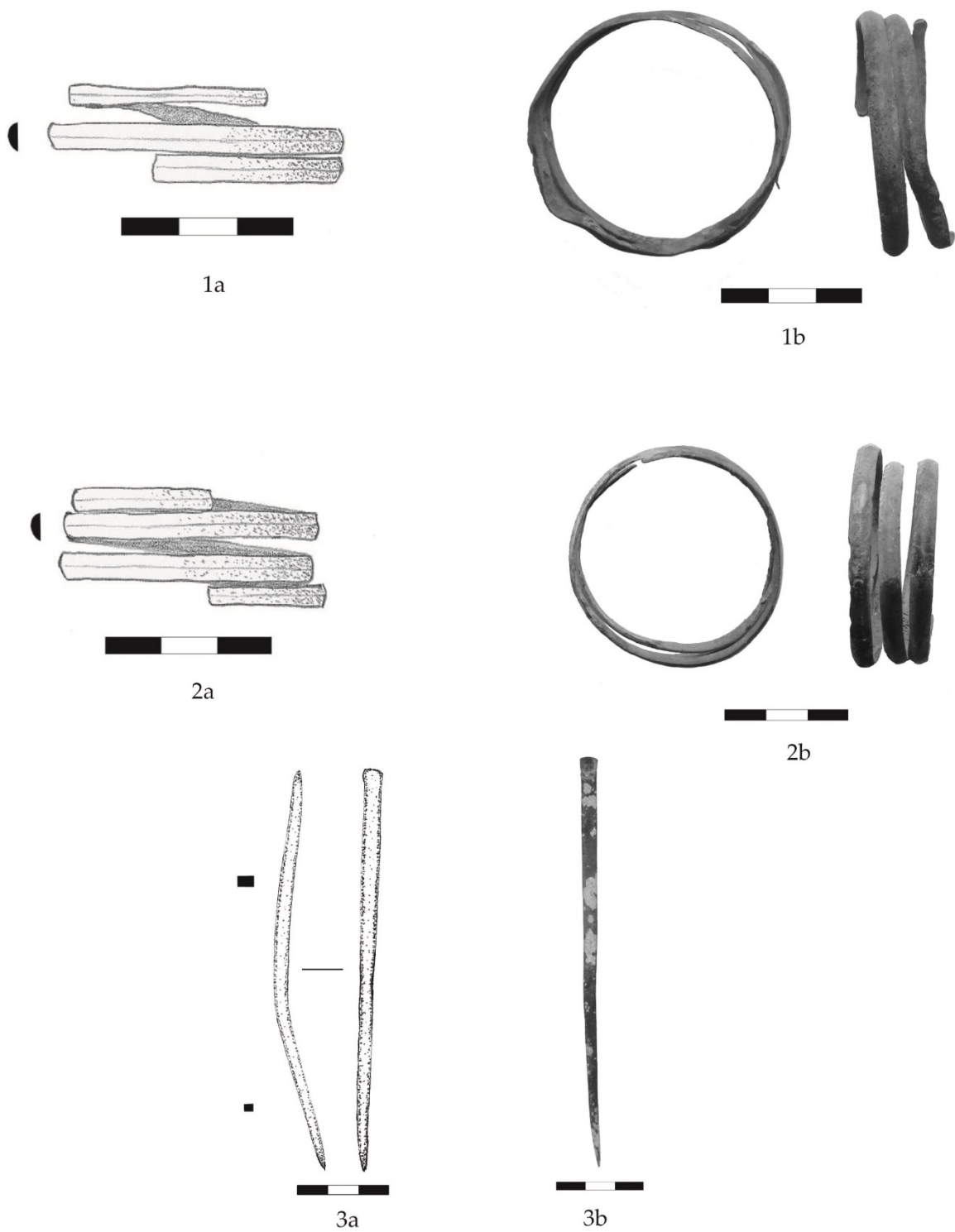
◆ Bibliografie

R. Băjenaru 2014	<i>Sfârșitul bronzului timpuriu în regiunea dintre Carpați și Dunăre</i> , Editura Argonaut, Cluj-Napoca.
I. Mareș 2002	<i>Metalurgia aramei în neo-eneoliticul României</i> , Editura Bucovina Istorică, Suceava.
K. Moldoveanu,
R.R. Andreescu 2012	Sites under threat. Tell settlements from South-East Romania, <i>SP</i> , 9, p. 123-139.
I. Nestor 1928	Zur Chronologie der rumänischen Steinkupferzeit, <i>PZ</i> , XIX(3-4), p. 110-143.
I. Nestor 1933a	Der Stand der Vorgeschichtsforschung in Rumänien, <i>BRGK</i> , 22, p. 11-181.
I. Nestor 1933b	Fouilles de Glina, <i>Dacia</i> , III-IV, p. 226-252.
M. Petrescu-Dîmbovița
1944	Raport asupra săpăturilor de la Glina, jud. Ilfov, 1943, <i>Raport asupra activității științifice a Muzeului Național de Antichități în anii 1942 și 1943</i> , București.
M. Petrescu-Dîmbovița
1977	<i>Depozitele de bronzuri din România</i> , București.
P. Roman 1976	<i>Cultura Coțofeni</i> , București.
C. Schuster 1997	<i>Perioada timpurie a epocii bronzului în bazinele Argeșului și Ialomiței superioare</i> , Bibliotheca Thracologica, XX, București.
C.E. Ștefan 2015-2016	Scurtă notă cu privire la trei locuințe eneolitice de la Glina-La Nuci, <i>Pontica</i> , 48-49, p. 137-145.
A. Ulanici 1975	Săpăturile de la Branet, jud. Olt, <i>CA</i> , I, p. 45-76.

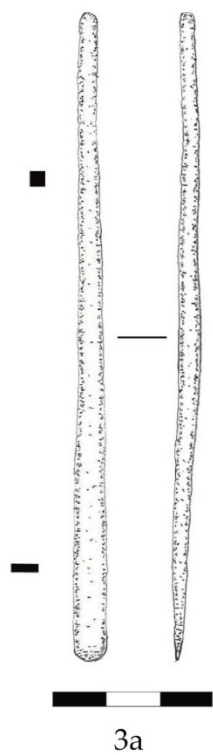
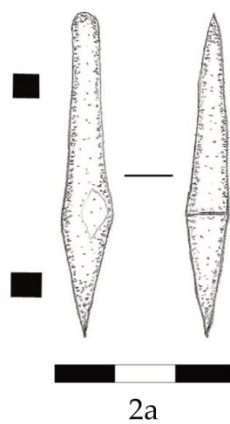

Pl. I. 1. Poziția topografică a așezării de la Glina-La Nuci; 2. Așezarea de la Glina-La Nuci pe ortofotoplan.

1. The topographic position of the settlement from Glina-La Nuci; 2. The settlement of Glina-La Nuci on ortofotoplan.

Pl. II. 1a-b. Brățară cu două spirale; 2a-b. Brățară cu trei spirale; 3a-b. Dălțiță.
1a-b. Bracelet with two spirals; 2a-b. Bracelet with three spirals; 3a-b. Small chisel.

Pl. III. 1-3. Dălțițe.
1-3. Small chisels.